

Handreiking weging van het waterbelang

Waarom de weging van het waterbelang?

Vanaf 1 januari 2024 hebben we in de Nederlandse waterwetgeving te maken met de Omgevingswet. Hierin is de oude term “watertoets” overgegaan in “weging van het waterbelang”.

De weging van het waterbelang is als instructieregel voor overheden vastgelegd in het Bkl ([Besluit kwaliteit leefomgeving](#)) en luidt: “in een omgevingsplan wordt rekening gehouden met de gevolgen voor het beheer van watersystemen en daarbij worden de opvattingen van de waterbeheerder betrokken”. In veel gevallen is het waterschap de bedoelde waterbeheerder, maar dit kan ook Rijkswaterstaat of de gemeente zijn.

Nadrukkelijk is de weging van het waterbelang in het Bkl niet beperkt tot het Omgevingsplan, maar geldt deze voor alle initiatieven in de fysieke leefomgeving. Denk daarbij aan: visies, plannen, besluiten, inrichting, realisatie, beheer en onderhoud.

Het verplichte karakter van de weging van het waterbelang volgt onder meer uit:

- Een zorgvuldige benutting van de fysieke leefomgeving (doel Omgevingswet) impliceert ook een zorgvuldig beheer van watersystemen;
- Een klimaat robuuste inrichting van het watersysteem en de omgeving worden vroegtijdig in de planvorming betrokken;
- In de Kamerbrief “Water en bodem sturend” (2022) is benadrukt dat het water- en bodemsysteem vanaf het begin in de fysieke leefomgeving een sturende rol dient te krijgen.
- Een bestuursorgaan is verplicht om, bij de voorbereiding van een besluit, de nodige kennis van relevante feiten en af te wegen belangen te vergaren (artikel 3.2 Awb).

Binnen het stelsel van de Omgevingswet geldt in zijn algemeenheid dat overheden, in het uitoefenen van al hun taken en bevoegdheden, verplicht rekening moeten houden met de taken en bevoegdheden van andere overheden. Zo nodig vindt hierbij afstemming plaats. Daarbij geldt:

- **Rekening houden met** betekent in de weging van het waterbelang (veel) meer dan de overlegverplichting tussen overheden die volgde uit de watertoets. Een gemeente of provincie moet de randvoorwaarden van water en bodem duidelijk opnemen in hun activiteiten. Zij mogen alleen afwijken van de water- en bodemcondities die door de waterbeheerder(s) worden gesteld als zij dit inhoudelijk en expliciet motiveren. Daarom vragen zij de initiatiefnemer om de nodige informatie (op basis van deze handreiking).
- **Zo nodig afstemmen** is ook niet zonder betekenis: uitgangspunt is dat de betrokken partijen ervoor zorgen dat ze er in gezamenlijk (bestuurlijk) overleg uitkomen.

Voor wie is deze handreiking bedoeld?

Deze handreiking is bedoeld voor iedereen die bij initiatieven in de fysieke leefomgeving te maken krijgt met een waterbelang. Bijvoorbeeld omdat u – voor u zelf of namens iemand anders – aan de slag gaat met het opstellen van beleid, regelgeving, plannen, vergunningsaanvragen, aanbestedingen, of contracten.

Twijfelt u of uw initiatief te maken krijgt met de weging van het waterbelang?

Kijk dan op <https://www.dommel.nl/watertoets-het-waterbelang-wegen> of neem contact op via: waterbelang@dommel.nl.

Hoe weegt u het waterbelang?

Voor uw initiatief gelden verschillende regels en/of richtlijnen voor water, opgelegd door de verschillende betrokken overheden. Het “wegen van het waterbelang” doet u door op alle relevante aspecten een schriftelijke toelichting te geven. Uit deze toelichting moet blijken of – en waarom – u aan de gestelde regels en richtlijnen voldoet. Als u niet voldoet aan de regels en richtlijnen geeft u aan welke maatregelen u treft om alsnog te kunnen voldoen en binnen welke termijn de realisatie van de maatregelen plaatsvindt.

Samengevat verwachten wij dat de weging van het waterbelang voldoende duidelijk maakt:

- Hoe water en bodem uw keuzes in activiteiten en de gekozen locatie hiervoor heeft gestuurd;
- Welke effecten uw initiatief heeft op de waterhuishoudkundige situatie;
- Hoe uw initiatief omgaat met deze effecten, ofwel: hoe uw initiatief bijdraagt aan een gezonde bodem, voldoende water, schoon water en een klimaatbestendige leefomgeving.

Specifieke zorgplichten

Voor bijna alle activiteiten geldt onder de Omgevingswet een specifieke zorgplicht. Sommige regels zijn niet precies uitgespeld in het wetten en besluiten, maar vallen onder deze zorgplicht. De specifieke zorgplicht doet dus een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van een initiatiefnemer.

Als degene die de activiteit verricht weet - of redelijkerwijs kan vermoeden - dat die handeling nadelige gevolgen kan hebben voor de fysieke leefomgeving dan is diegene verplicht om:

1. Alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van diegene kunnen worden gevraagd om die gevolgen te voorkomen.
2. Voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen: die gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.
3. Als die gevolgen onvoldoende kunnen worden beperkt: die activiteit achterwege te laten voor zover dat redelijkerwijs van diegene kan worden gevraagd.

Welke aspecten weegt u?

Wij verwachten tenminste de volgende zaken terug te zien in uw weging van het waterbelang:

1. (Water)relevant beleid en regelgeving

Een korte omschrijving van (onderdelen van) geldend beleid en regelgeving die op uw initiatief van toepassing zijn. In zijn algemeenheid: heeft water ruimtelijke consequenties voor uw initiatief, en/of zijn er ruimtelijke veranderingen die de waterhuishouding beïnvloeden? Hoe passen deze binnen het beleid van alle betrokken overheden?

Vergeet hierbij in elk geval niet:

- a. **Europees / nationaal beleid** - (*Nationaal Water Programma, Nationale Omgevingsvisie, Kaderrichtlijn Water (KRW), eisen Rijkswaterstaat, algemene en specifieke zorgplichten voor uw (geplande) activiteiten*).
- b. **Provinciaal beleid** - (*Regionaal Water en Bodem Programma, Provinciale omgevingsvisie, Omgevingsverordening Noord-Brabant*)
- c. **Waterschapsbeleid** - (*Waterbeheerprogramma, [Handelingsperspectieven](#), Waterschapsverordening*)
- d. **Gemeentelijk waterbeleid** - (*Omgevingsvisie, Omgevingsplan, Programma Water & Riolering, klimaatbeleid, duurzaamheidsbeleid*)
- e. **Overig relevant (gemeentelijk) beleid** - (bijvoorbeeld gezondheid, veiligheid, groen, verkeer, recreatie)

Voor een aantal van deze onderdelen zijn de links te vinden op onze website. Neem contact op met de betreffende instantie als u twijfelt of u de juiste versie van diens documenten hebt.

Gebied specifieke waterbelangen

Bij de weging van het waterbelang besteedt u aandacht aan alle waterbelangen die in en rondom het plangebied van uw initiatief spelen en/of invloed kunnen ondervinden van uw initiatief. Het gaat daarbij onder andere om de volgende belangen:

- Beperkingengebieden vanuit de Waterschapsverordening
- Leggerwatergangen: we maken onderscheid in A-watergangen (hoofdwatergangen in beheer bij het waterschap) en B-watergangen (in beheer bij de aangelanden). Voor sommige A-watergangen geldt een opgave om de natuurwaarden van de watergang te vergroten. Deze watergangen hebben een zogenaamd “profiel van vrije ruimte”: een strook langs de watergang die vrij moet blijven voor bescherming van bestaande waarden en/of toekomstige ontwikkeling van de watergang.
- KRW-waterlichamen en watergangen met een inrichtingsopgave KRW vanuit het waterbeheerprogramma
- Waterbergingsgebieden
- Beperkingengebieden vanuit de Omgevingsverordening Noord-Brabant, specifiek voor water (denk aan attentiezone waterhuishouding, behoud en herstel watersystemen en reserveringsgebieden voor waterberging)
- Grondwaterbeschermingsgebieden en grondwater afhankelijke natuur (Natte Natuurparels)
- Riolwatertransportleidingen
- Waterkeringen

Veel informatie over de waterbelangen vindt u in het Omgevingsloket: <https://omgevingswet.overheid.nl>. Bovenaan deze website klikt u op ‘Regels op de kaart’ en vervolgens nogmaals op ‘Regels op de kaart’. Via het tabblad ‘Document zoeken’ kunt u zoeken op de Waterschapsverordening van Waterschap De Dommel (ligging van en regels binnen beperkingengebieden, leggerwatergangen, waterbergingsgebieden en waterkeringen) en op de Omgevingsverordening Noord-Brabant (ligging van en regels voor beperkingengebieden en grondwaterbeschermingsgebieden). De legger kunt u raadplegen via onze website, <https://www.dommel.nl/legger>. De legger geeft gedetailleerdere informatie over het watersysteem, zoals aanwezige stuwen en duikers, dwarsprofielen van A-watergangen etc.

Voor informatie over de KRW-waterlichamen, Natte Natuurparels en rioolwatertransportleidingen kunt u onze viewer “Weging van het waterbelang” raadplegen via deze [link](#). Ook de werkkaart die hoort bij onze Handelingsperspectieven vindt u in de viewer. Leest u de uitleg op het tabblad “Details” goed door voordat u de informatie uit de viewer gebuikt! Heeft u vragen over de viewer, neem dan contact met ons op via waterbelang@dommel.nl, of via telefoonnummer 0411-618 618.

Als één of meerdere van deze gebied specifieke waterbelangen binnen uw plan aan de orde is/zijn, adviseren wij om contact met ons op te nemen. Dan kunnen wij samen met u bekijken hoe die een goede plek kunnen krijgen in uw plan.

2. Ruimtelijke kenmerken van de planlocatie(s)

Wat zijn de huidige ruimtelijke kenmerken (relevant voor bodem, grondwater, oppervlaktewater, afvalwater en hemelwater) en hoe veranderen deze als gevolg van uw initiatief? Hoe geven de gemaakte keuzes invulling aan de specifieke zorgplichten, en aan het principe “water en bodem sturend”?

a. Bodem

Beschrijf de bodemkenmerken binnen de planlocatie. Beschrijf de maaiveldhoogte ten opzichte van N.A.P. (Nieuw Amsterdams Peil). Beschrijf de grondsoort per laag en de kenmerken van de verschillende lagen grond. Beschrijf de doorlatendheid van de bodem en of de doorlatendheid (k-waarde(n)) is geschat of gemeten en met welke meetmethode deze is vastgesteld. Geef vervolgens gemotiveerd aan op welke wijze hiermee bij het ontwerpen van een geplande infiltratievoorziening is omgegaan.

b. Grondwater

Onderbouw de van belang zijnde grondwaterstanden, zoals de gemiddeld hoogste grondwaterstand (GHG) en de gemiddeld laagste grondwaterstand (GLG).

Welke consequenties heeft grondwater op de inrichting van het plangebied? Beschrijf de grondwaterkwaliteit. Komen er – in relatie tot mogelijke bodemverontreinigingen - risicovolle grondwaterstromingen voor in het plangebied en hoe wordt hiermee omgegaan? Zijn er (geplande) voorzieningen die de grondwaterstand/-stroming (tijdelijk) kunnen beïnvloeden, zoals drainages, onttrekkingen of ondergrondse constructies? En hoe beïnvloedt de grondwaterstand de inrichtingsmogelijkheden van de planlocatie?

Er is voldoende ontwateringsdiepte nodig om grondwateroverlast te voorkomen. Tegelijkertijd is tegengaan van verdroging een absolute prioriteit. Wat is het effect van uw initiatief op (gevoeligheid voor) grondwateroverlast en/of verdroging? Welke maatregelen worden getroffen om negatieve effecten tegen te gaan? Houd er rekening mee dat ook de te nemen maatregelen dienen te voldoen aan de geldende regels en richtlijnen.

In de viewer “Weging van het waterbelang”, die beschikbaar is via onze website, hebben wij grondwaterstandgegevens opgenomen die we hebben berekend met ons grondwatermodel. Dit zijn indicatieve gegevens en ze zijn gebaseerd op al oudere meetgegevens. Let daarom goed op of deze nog representatief zijn voor uw plangebied.

c. Oppervlaktewater

De KRW moet ervoor zorgen dat de kwaliteit en de kwantiteit van het grondwater en het water in beken en sloten uiterlijk 2027 voldoende is verbeterd. Het water moet goed zijn voor de natuur. Het moet schoon zijn. En er moet genoeg water zijn.

In het werkgebied van Waterschap De Dommel liggen veel Natura 2000-gebieden. Dit is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. Daarnaast ligt er een groot aantal Natte Natuurparels binnen het werkgebied. Deze natuurgebieden zijn heel belangrijk voor het behoud en herstel van de planten en dieren in het gebied. Daarom gelden er hier strenge regels voor de inrichting en het beheer van de beken en sloten.

Welke oppervlaktewateren zijn in het plangebied, of de directe omgeving aanwezig? Welk effect heeft uw initiatief op dat oppervlaktewatersysteem? Heeft uw initiatief interactie(s) met waterbergings- en reserveringsgebieden van de provincie?

Is er oppervlaktewater in het plangebied aanwezig dat door het waterschap wordt onderhouden? Zorg dat het plan hier voldoende ruimte voor vrijhoudt.

d. Hemelwater en verhard oppervlak

Vanuit de verschillende wet- en regelgeving ontstaat een voorkeursvolgorde voor het omgaan met hemelwater, beginnend bij **het voorkomen van (versneld) afstromen van hemelwater** (door niet te verharden). Is dit niet mogelijk dan geldt, beginnend bij de meest wenselijke situatie:

- I. Hemelwater bergen en hergebruiken
- II. Hemelwater bergen en infiltreren
- III. Hemelwater bergen en vertraagd afvoeren naar oppervlaktewater
- IV. Hemelwater direct afvoeren naar oppervlaktewater
- V. Hemelwater bergen en afvoeren naar hemelwaterriolering

Bij een juiste toepassing van deze voorkeursvolgorde geeft u eerst gemotiveerd aan waarom een meer wenselijke situatie niet mogelijk is, voordat u de minder wenselijke situatie uitwerkt tot specifieke maatregelen / voorzieningen.

Op het gebied van hemelwater stelt het waterschap eisen aan de lozingen in oppervlaktewater (Waterschapsverordening), en de gemeente aan lozingen in de bodem en/of de riolering (Omgevingsplan en/of Hemelwaterverordening). Wanneer zowel gemeente als waterschap (verschillende) eisen stellen aan de voorzieningen op het eigen terrein van de initiatiefnemer, dan toetsen waterschap en gemeente per lozing aan de strengste eis.

Van groot belang bij dit onderdeel is de hoeveelheid verhard oppervlak en hemelwaterberging binnen het plan, en de verandering daarvan. Wij vragen u hierbij de volgende tabellen te gebruiken (en daarbij de categorieën in de tabelregels waar mogelijk en nodig verder uit te splitsen):

<i>Oppervlaktes in m²</i>	Huidig	Toekomstig
Daken		
Terreinverharding		
Onverhard terrein		
Totaal		

<i>Berging in m³ (boven GHG)</i>	Huidig	Toekomstig
Ondergronds		
Bovengronds		
Totaal		

Geef aan de hand van de voorkeursvolgorde en deze tabellen aan welke afvoer- / bergingseisen er vanuit gemeente en waterschap voor uw initiatief gelden, en hoe u hier invulling aan geeft (type voorzieningen en afmetingen). Hoe beperkter de beschikbare ruimte is, des te meer details verwachten wij in uw onderbouwing.

e. Riolering (gemengd, vuilwater, hemelwater)

Bij alle bouwplannen dient het uitgangspunt te zijn dat vuilwater en (schoon) hemelwater gescheiden blijven. En dat schoon hemelwater zo veel mogelijk in het (plan)gebied blijft. Licht toe hoe er in de huidige en toekomstige situatie wordt omgegaan met de verschillende waterstromen.

Hoeveel en welk(e) type(n) riolering, bergings-/infiltratievoorzieningen, en welke aansluiting(en) zijn er in de huidige en toekomstige situatie aanwezig? Heeft een eventuele nieuwe lozing / aansluiting nog gevolgen voor omliggende stelsels? Uw initiatief mag niet tot overlast bij anderen leiden.

f. Gebruiksfuncties

De gebruiksfunctie(s) van uw plangebied, en de eventuele verandering daarvan, beïnvloeden de waterhuishouding. Afhankelijk van deze functies ontstaan er kansen (of juist beperkingen) om iets extra's te kunnen doen met de optredende waterstromen. Graag zien wij hier een korte omschrijving van.

Vergunningen

Voor een aantal werkzaamheden is een specifieke vergunning vereist op grond van de Waterschapsverordening of andere regelgeving. Bijvoorbeeld als het toepassen van algemene regels voor uw initiatief niet kan, of niet voldoende is.

Let op!

Een volledig uitgevoerde weging van het waterbelang is niet hetzelfde als een vergunningsaanvraag. Dit zijn twee aparte trajecten, waarbij de verzamelde informatie en opgestelde onderbouwingen uiteraard wel opnieuw te gebruiken zijn.

De noodzaak en inhoud van een vergunning volgt uit de Waterschapsverordening en de verschillende Beleidsregels van het waterschap. Voor meer informatie hierover kunt u terecht op onze website <https://www.dommel.nl/vergunning-aanvragen>. Of bij de afdeling Vergunningen, via 0411 - 618 618.

U kunt ook de Vergunningchecker van het Omgevingsloket raadplegen. Zie hiervoor de link <https://omgevingswet.overheid.nl/checken>.